

Verslag 35^e partijcongres en bestuurderscongres 'Vrij om te geloven', gehouden op zaterdag 20 mei 2017 te Lunteren.

1. Deelsessies (optioneel)

Voorafgaand aan het congres vinden er in deelsessies besprekingen over de volgende onderwerpen:

- 1.1 Ter dood veroordeeld – wat kunnen we vanuit Nederland doen voor geloofsvervolgden?
- 1.2 Migrantenkerken in gesprek met de ChristenUnie
- 1.3 Kernprogramma - Waardevol leven: een toekomstagenda
- 1.4 Kernprogramma - Dienstbare samenleving: een toekomstagenda
- 1.5 Kernprogramma - Geloofsvrijheid: een toekomstagenda
- 1.6 In gesprek met Kamerleden
- 1.7 Huishoudelijk gedeelte en bespreking moties

2. Opening plenair programma

Partijvoorzitter Piet Adema heet een ieder van harte welkom. Het thema van dit congres is 'Vrij om te geloven'. Piet Adema nodigt de 17-jarige Hassan Mohammedi op het podium. Hassan is geboren in Afghanistan, op 1-jarige leeftijd gevlucht naar Iran. In Iran is hij christen geworden. Vanwege het gevaar dat je daar als christen loopt, is hij gevlucht naar Nederland. Inmiddels is hij anderhalf jaar in Nederland en heeft hij in mei 2017 zijn verblijfsvergunning gekregen. Hassan heeft stage gelopen bij de ChristenUnie. Na de stage is hij lid geworden van Perspectief, ChristenUnie-jongeren. Hij vindt de ChristenUnie een fijne partij met goede standpunten. Partijvoorzitter Piet Adema heet hem welkom in ons land en bedankt Hassan Mohammedi. Dit wordt door de congresgangers beantwoord met een applaus.

Een speciaal welkom voor een aantal gasten: Madelon Grant (directeur SKIN Rotterdam), mw. ds. Mijns (voorzitter van SKIN Nederland), pastor Ola Asubiaro (bestuurslid SKIN Nederland). SKIN is een samenwerkingsverband van migrantenkerken in Nederland. Rekaya El Hafi (woordvoester van de Eglise Réformée van Tunesië), Dhr. Bouali (Tweede Kamerlid namens D66) en Dhr. Öztürk (Tweede Kamerlid namens Denk). Tevens een welkom aan alle bestuurders van de ChristenUnie.

Partijvoorzitter Piet Adema geeft de leiding van het plenaire programma over in handen van dagvoorzitter Harmjan Vedder. Harmjan Vedder kondigt Parsa aan. Parsa heeft veel met het thema geloofsvrijheid. Hij is vijftien jaar in Nederland en is voorganger van een migrantengemeente.

Overdenking en muziek

Parsa vertelt zijn persoonlijke verhaal. Hij is geboren in Iran. Zijn jeugd werd gekenmerkt door oorlog en beelden van oorlog. Dit vervulde hem met angst, verdriet, haat en woede. In Iran is maatschappelijke status belangrijk. Maar door alles wat hij had meegemaakt, kon hij moeilijk presteren op school. Om uit te blinken, stortte hij zich op de Islam en de Koran. Moe van culturele en politieke druk is hij uiteindelijk gevlucht en in Nederland in een AZC terechtgekomen. Hier zag hij mensen uit kerken asielzoekers bezoeken. Hij zag mensen die zich tot het christendom bekeerden. Hij dreef er de spot mee. Op een gegeven moment kwam er een broeder bij hem die niet vroeg naar zijn status, maar interesse had in hem als persoon. Hij ging over Jezus praten en met hem bidden. Uiteindelijk heeft hij door deze broeder de liefde van God leren kennen. En is hij van oorlogskind, een soldaat in het leger van God geworden.

Parsa leest 1 Timotheüs 4:12 en 2 Timotheüs 1: 6-8.

Kern van de overdenking:

- Is je binnenkamer afgestemd op de binnenkamer van God? Loopt je binnenkamer synchroon of is deze (weer) gesynchroniseerd met de binnenkamer van God?
- Vluchtelingen die naar kerken gaan, integreren beter in Nederland. Help vluchtelingen om verder te kunnen gaan.
- Wij leven in een bevoorrechte maatschappij, waar we in vrijheid God kunnen prijzen. Het is goed om te vechten voor geloofsvrijheid.

Parsa bedankt de ChristenUnie en de kerken in Nederland voor hun steun en inzet. De congresgangers beantwoorden dit met een warm applaus.

Onder leiding van de band zingen we het lied 'Maak ons hart onrustig', waarna Parsa ons voorgaat in gebed. In aansluiting daarop zingen we het lied 'Jezus, hoop van de volken'.

Parsa en de band worden bedankt met een warm applaus.

3. Huishoudelijke zaken

a. Verslag 34^e partijcongres van 26 november 2016

Er is geen gebruik gemaakt van het geven van op- of aanmerkingen op het verslag van het partijcongres van 26 november 2016. Dank aan de meelezers Hilma Oudman en Kees-Willem Markus.

De meelezers van het verslag van dit congres zijn Annigje Gille en Kees van der Elst.

b. Voorstellen stemcommissie

Tijdens dit congres maken we gebruik van stemkaarten. Alle leden hebben stemrecht en hebben bij binnenkomst een witte stemkaart ontvangen. De afgevaardigden van de afdelingen hebben bij de inschrijving hun verzwaarde stemmen ontvangen. Een gele kaart is één extra stem, een blauwe kaart telt voor twee extra stemmen. Harmjan Vedder noemt de afdelingen die hun stemkaarten nog niet hebben opgehaald en verzoekt hen deze op te halen bij de registratiebalie. Het stemproces gaat als volgt te werk: de dagvoorzitter vraagt wie er voor stemt (kaarten omhoog), wie tegen (kaarten omhoog), wie blanco (kaarten omhoog). Als in één oogopslag de uitslag duidelijk is, wordt er niet geteld. Is de uitslag niet duidelijk, dan wordt er opnieuw gestemd en per keuze wordt er geteld door de stemcommissie. De voorzitter van de stemcommissie geeft de uitslag. Harmjan Vedder stelt de stemcommissie voor: Leo Koelewijn (voorzitter), Kees Sinke, Annerieke Pruijm, Rieke Elsenbroek, Bob Wijnholt.

Het is mogelijk om agendapunten in te spreken. Hiervoor dient men zich in te schrijven bij de registratiebalie. Bij vorige congressen kwam er weleens de opmerking dat insprekers met hun rug naar de zaal toe spraken. Dit congres worden de insprekers verzocht in te spreken vanaf het podium. Per agendapunt worden de insprekers naar voren geroepen.

c. Het hart van de ChristenUnie – scholing en vorming politici

Het Landelijk Bestuur vraagt het partijcongres het volgende uit te spreken:

"Als partij vinden we het van groot belang dat al onze vertegenwoordigers een duidelijk ChristenUnie-geluid laten horen. Om dit te verwezenlijken verwachten we van alle nieuwe kandidaten met een actieve rol in de campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen en overige verkiezingen dat ze zich de uitgangspunten van de ChristenUnie eigen maken door de basiscursus 'Het hart van de ChristenUnie' te volgen. We vragen de afdelingsbesturen er zorg voor te dragen dat dit gebeurt."

Partijvoorzitter Piet Adema licht het voorstel toe. Het is voor nieuwelingen belangrijk het gedachtegoed van de ChristenUnie te kennen en de standpunten van de ChristenUnie te kunnen verwoorden. Dat geeft een

goede invulling aan het werk. Het volgen van de basiscursus is een voorwaarde om de ChristenUnie op een goede manier te kunnen representeren.

Inspreker Caroline Blom: Het is goed dat deze cursus niet vrijblijvend wordt neergezet. De cursus wordt op diverse plaatsen in het land gegeven. Het scheidt een mogelijkheid om kennis en vaardigheden te ontwikkelen en te delen. Er is een schat aan ervaringen om te delen met nieuwkomers. Daarnaast kunnen nieuwkomers nieuwe ideeën hebben om mee te kunnen bouwen. Bovendien is het een kans om een mooi netwerk op te bouwen. Caroline Blom roept op om voor te stemmen.

Inspreker Jan de Wit: Geeft namens de Bestuurdersvereniging aan erg blij te zijn met het voorstel. Een gemeenschappelijke basis is heel belangrijk. Ook is het belangrijk voor het bouwen aan je netwerk. Deze cursus is niet alleen geschikt voor nieuwkomers, maar ook voor de huidige en doorgewinterde politici. Het is goed om te kijken of je gesynchroniseerd bent/loopt met het gedachtegoed van de ChristenUnie. Jan de Wit vindt het van belang deze cursus aan te moedigen en ervoor te zorgen dat de kandidaten deze cursus volgen. Hij geeft aan dat de Bestuurdersvereniging deze cursus wil sponsoren.

Het voorstel wordt in stemming gebracht. Het voorstel wordt met een overgrote meerderheid van stemmen **aangenomen**.

d. Jaarverslag 2016

Harmjan Vedder stelt vast dat zich geen sprekers hebben gemeld. Ook in de deelsessie vanmorgen waren er geen op- of aanmerkingen. Hij vraagt de leden of iemand hierover stemming wil aanvragen. Dit is niet het geval, waarop de dagvoorzitter constateert dat het jaarverslag en de jaarrekening bij acclamatie is vastgesteld en het bestuur hiermee is gedechargeerd. Dit wordt bekrachtigd met een applaus.

e. Wijziging reglement partijcongres – enkelvoudige voordracht voorzitter Landelijk Bestuur

Het Landelijk Bestuur stelt het partijcongres voor om:

- artikel 14a van het Reglement Partijcongres te laten vervallen,
- de woorden 'de eerste twee leden' in lid 5 van datzelfde Reglement te veranderen in 'het eerste lid',
- en de nummering van lid 3 t/m 6 aan te passen, met dien verstande dat dit lid 2 t/m 5 wordt.

Partijvoorzitter Piet Adema licht het voorstel toe. Het gaat bij dit voorstel om een nieuwe procedure voor een voorzitter voor het Landelijk Bestuur, niet om een herbenoeming. Bij voorgaande twee procedures is door het Landelijk Bestuur toestemming gevraagd om af te wijken van het Reglement Partijcongres om de volgende redenen:

- Het zit niet in de cultuur van de partij om binnen de partij campagne te gaan voeren.
- Je neemt een groot afbreukrisico als je je kandidaat stelt. Dit kan in veel gevallen ertoe leiden dat juist goede kandidaten bedanken voor deze eer.

In plaats van elke keer toestemming te vragen, is het beter om de regel te veranderen.

Het voorstel wordt in stemming gebracht. Het voorstel wordt met een overgrote meerderheid van stemmen **aangenomen**.

f. Voordracht kandidaten Landelijk Bestuur

Het Landelijk Bestuur doet het voorstel om twee nieuwe bestuursleden te benoemen:

- Joanne van der Schee-van de Kamp. Ze vindt diversiteit heel belangrijk. Ze is heel trots op de ChristenUnie. Het is een mooie partij met mensen met passie en een goede structuur.

- Hanneke Palm. Ze draagt de partij een warm hart toe. Ze heeft een bijdrage geleverd aan het verkiezingsprogramma Tweede Kamerverkiezingen 2017 en zal het bestuur onder andere bijstaan in juridische adviezen.

Bij acclamatie worden de nieuwe bestuursleden benoemd. Dit wordt bekrachtigd met een applaus. Harmjan Vedder wenst de bestuursleden veel zegen bij het werk dat wacht.

g. Afscheidswaarden scheidende bestuursleden

Jolande Uringa (regulier aftredend in 2020) heeft ontheffing gevraagd van haar functie als algemeen bestuurslid, vanwege andere werkzaamheden.

Flora Lagerwerf-Vergunst (herkiesbaar in 2017) heeft zich niet beschikbaar gesteld voor een tweede periode als bestuurslid.

Partijvoorzitter Piet Adema benoemt dat Flora niet aanwezig is. Als jurist is zij een waardevolle aanvulling geweest in het bestuur. Zij gaat het bestuur verlaten en deelnemen aan de Staatscommissie-Remkes. Piet Adema bedankt Flora voor haar inzet en zorgt ervoor dat er een attentie bij haar wordt bezorgd. Dit wordt bekrachtigd met een applaus.

Partijvoorzitter Piet Adema nodigt Jolande Uringa naar voren. Jolande was vol ambitie om dingen te veranderen binnen de partij. Ze heeft een bijdrage geleverd aan de relatie met jongeren in de achterban, het willen zorgen voor een moderne, frisse partij door het onder andere flitsender maken van het partijcongres. Daarnaast wist zij mensen te verbinden die vooruit willen en die vast willen houden. Piet Adema bedankt Jolande voor haar inzet en overhandigt haar een mandje met streekproducten. Dit wordt bekrachtigd met een applaus.

4. Bespreking en stemming over moties

Motie 1: Diversiteit kandidatenlijsten gemeenteraadsverkiezingen 2018

Ingediend door de leden Kumar en Van der Eijk.

Het partijcongres verzoekt het Landelijk Bestuur:

- blijvend aandacht te schenken aan diversiteit op de kandidatenlijst GR2018 in de nog te verzenden en te bespreken stukken met lokale afdelingen;
- in samenwerking met de Bestuurdersvereniging best practices aan lokale afdelingen te doen toekomen;
- het eerstvolgende congres na de GR2018 te evalueren met de leden van de ChristenUnie hoe deze motie handen en voeten heeft gekregen;

Het preadvies van het Landelijk Bestuur: Staat achter deze motie en zal graag voldoen aan de verzoeken die daarin staan geformuleerd, met dien verstande dat het eerstvolgend congres na de GR2018 wordt uitgelegd als een volgend congres na de GR 2018.

Inspreker Anil Kumar: In de deelsessie was er wat discussie. De zin 'Van mening dat' verdwijnt uit de motie.

Reactie Landelijk Bestuur: Het is goed dat de zin 'Van mening dat' eruit gaat. Deze scheidt verwarring. Soms ben je beperkt in mogelijkheden voor de lijst om hier heel strikt in te zijn. Bij moeilijkheden op dit punt kan contact worden opgenomen met coaching.

De motie wordt gewijzigd in stemming gebracht. Met een overgrote meerderheid van stemmen wordt de motie **aangenomen**.

Motie 2: Geen concessie op duurzaamheid!

Ingediend door PerspectieF, ChristenUnie-jongeren

Het partijcongres spreekt uit dat:

- De ChristenUnie Tweede Kamerfractie de komende vier jaar het Terlouwmanifest omarmt en in spreken of handelen geen concessies doet op de duurzaamheidsambities die staan in het jongerenklimaatmanifest.

Preadvies Landelijk Bestuur: Het Landelijk Bestuur interpreteert de nu voorliggende motie als volgt: Met deze motie spreekt het congres uit dat het Terlouwmanifest voor de Tweede Kamerfractie als uitgangspunt moet dienen voor de eventuele onderhandelingen voor een regeerakkoord en het Kamerwerk. En dat de fractie zich voluit inzet om de doelstellingen van het Terlouwmanifest te realiseren. Met deze interpretatie adviseert het Landelijk Bestuur aan het congres om de motie over te nemen

Inspreker Jarin van der Zande: In de deelsessie is de motie besproken. Het voorstel is om de motie iets te aan te passen, namelijk: het woord 'concessies' wijzigen in 'houdt vast'. Dit moet niet worden opgevat in de zin dat de handen van de onderhandelaars in de Tweede Kamer gebonden zijn.

Reactie Landelijk Bestuur: Het manifest is een prachtig initiatief. In het verkiezingsprogramma staan hoge ambities op het gebied van duurzaamheid. Het Terlouwmanifest als uitgangspunt: meenemen in het werk in onderhandeling en in een beweging naar elkaar. Het woord 'vasthouden aan' hierin is beter dan 'concessies', als dit, zoals gezegd door de voorzitter van PerspectieF, niet wordt opgevat als 'handenbinders' van de Tweede Kamerfractie.

De motie wordt gewijzigd in stemming gebracht. Met een overgrote meerderheid van stemmen wordt de motie **aangenomen**.

5. Gesprek op De Bank

De bank is een vast onderdeel van partijcongressen. Dit keer met het thema 'Vrij om te geloven'. Gert-Jan Segers gaat in gesprek met de Rooms-Katholieke theoloog prof. Erik Borgman en Yoeri Albrecht, directeur van debatcentrum De Balie over godsdienstvrijheid en wat zijn de grenzen hieraan?

Aan het einde van het gesprek ontvangen de gasten een mandje met streekproducten en een applaus.

Intermezzo

Joël Voordewind vraagt in een gesprek met Peter Bronsveld (directeur van Jubilee Campaign) aandacht voor de situatie van dhr. Ahok. De voormalig gouverneur van Jakarta zit in de gevangenis voor zijn uitspraak dat moslims ook op een niet-moslim mogen stemmen. Daarom heeft de ChristenUnie samen met Jubilee Campaign een petitie gestart om hem vrij te krijgen. De SGP steunt deze campagne ook. Er wordt een filmpje getoond. De congresgangers krijgen de oproep de petitie te tekenen op www.redahok.nl.

6. Terugblik op campagne en verkiezingen

Door middel van een filmpje krijgen we een korte impressie van hoe de campagnetijd is verlopen. HarmJan Vedder nodigt Carola Schouten, Marcel Koning en Nico Drost naar voren voor een korte evaluatie. Het was een succesvolle campagne. Over wat het geheim van deze campagne was, geeft Marcel Koning het volgende aan:

- We deden het met elkaar.
- Er stond een goed verhaal in het verkiezingsprogramma.

- De rol van onze authentieke lijsttrekker tijdens de campagne en met name in het slotdebat.

Een aantal hoogtepunten van de campagne passeren de revue. Carola Schouten, Marcel Koning en Nico Drost worden bedankt voor hun inbreng. Ze ontvangen een mandje met streekproducten en een warm applaus.

Partijvoorzitter Piet Adema spreekt woorden van dank voor campagneleider Marcel Koning. Het advies van Marcel Koning was om de campagne vooral online te voeren; een nieuwe manier waar men eerst aan moest wennen. Hij gaf richting met strategie, was heel consistent, bracht rust in de campagne en is daardoor van veel waarde geweest. De campagne heeft uiteindelijk geresulteerd in 60.000 extra stemmen. Een prachtig resultaat. Marcel Koning ontvangt een attentie. Dit wordt bekrachtigd met een applaus.

7. Speech politiek leider Gert-Jan Segers

De speech van Gert-Jan Segers 'Wij zijn geen neezeggers, maar wel-doeners' is terug te lezen in de bijlage. Aan het einde van de speech ontvangt Gert-Jan Segers een warm applaus.

8. Sluiting ochtendgedeelte

HarmJan Vedder bedankt de aanwezigen en brengt het volgende onder de aandacht:

- Na de lunch zijn er deelsessies ter voorbereiding op de gemeenteraadsverkiezingen voor iedereen die zich hiervoor heeft ingeschreven.
- Voor alle afdelingen is er een cadeautje: een campagnewaai met ideeën voor de gemeenteraadsverkiezingen.
- Er is een netwerklunch van 13.10-14.10 uur.
- De pendeldienst vertrekt om 14.10 uur naar het station van Lunteren.

Fred Ruiten sluit de ochtend met dankgebed. Aansluitend zingen we 'Groot is Uw trouw, o Heer'.

Netwerklunch

9. Deelsessies over gemeenteraadsverkiezingen (optioneel)

9.1 Vind de juiste thema's voor verkiezingsprogramma en campagne

9.2 Ken je doelgroep

9.3 Het campagneplan

9.4 Koopzondagen: breekpunt of gelopen race?

Bijlage

Congresspeech Gert-Jan Segers 'Wij zijn geen neezeggers, maar wel-doeners.'

Het was me het weekje wel. Want dit was toch wel de week van...

Feyenoord! En Dirk Kuyt natuurlijk. Ik ben zelf PSV-fan, maar toch mijn hartelijke felicitaties aan Rotterdam! En aan Katwijk!

Maar natuurlijk was het ook de week van de formatie. Een ingewikkelde week. En ik ga daar uiteraard iets over zeggen. Maar ik wil ook terugkijken op een bijzondere campagne, een bemoedigende uitslag en ik wil vooruitkijken naar de gemeenteraadsverkiezingen en de rol van onze partij in onze samenleving. Of christelijk-sociale en hoopvol-realistische 'beweging'.

Rozenburg

Maar eerst ga ik even terug naar Rozenburg. Afgelopen zaterdag was ik bij een ontbijtbijeenkomst in Rozenburg. Even voor uw beeld: Groenlinks, CDA, D66 en VVD waren toen nog niet als vrienden uit elkaar en Feyenoord was nog lang geen kampioen. Onder dat gesternte zat ik dus in de auto. In alle vroegte, richting Rozenburg, op zaterdagochtend. Om te spreken over het thema hoop.

Ik moet eerlijk toegeven: ik heb even moed moeten verzamelen om zo vroeg te gaan rijden. Ik ben toch meer een avondmens geloof ik. Bij Gouda reed ik een prachtige, volle regenboog tegemoet. Dat was al de eerste meevaller van de ochtend.

In Rozenburg zelf trof ik zo'n 100 ochtendmensen aan. En wat voor mensen.

Aan die 100 ochtendmensen mocht ik iets vertellen over wat wij in de politiek proberen te doen. Over onze agenda van hoop. Over hoe wij proberen een verschil te maken, als navolgers van Christus in de politiek. En ik heb dat geïllustreerd met het verhaal van onze inzet in de strijd tegen mensenhandel en gedwongen prostitutie. Hoe de ontmoeting met één Ghanese vrouw, slachtoffer van gedwongen prostitutie mij heeft aangemoedigd om ook in de politiek te doen wat ik kan. Over hoe onze vijf broden en twee vissen zoveel meer kunnen worden als we ze in de handen van de Heer leggen.

Na mijn verhaal bij dat ontbijt stond een oudere vrouw op. 82 jaar en ze zat naast haar even oude man. Ze vertelde hoe ze haar geloof niet bij woorden wilde laten. Ze vertelde hoe ze in het dorp altijd langs een groep hangjongeren loopt. En, zo vertelde ze, iedereen noemt hen 'tuig van de richel', maar weet je, dat is helemaal niet zo. Pas was er weer langs gelopen en was ze even bij ze op hun bankje gaan zitten. Tussen de jongens in. 'Hoe is het jongens? Doen jullie nu ook examens?' Want ze wilde zich niet neerleggen bij al die mensen om haar heen die die jongeren tuig noemden. 'Alles wat ze nodig hebben is een beetje liefde, Gert-Jan. Dat is alles: een beetje liefde. En als ik nu in de stad wat van die jongelui tegenkom, dan groeten ze me, vragen ze me hoe het met me gaat en dan vraag ik hoe het met hun examens is.'

Ik vond dat zo gaaf. Als oudere had ze hoofdschuddend naar die jongeren kunnen kijken. Als christen had ze kunnen klagen over gebrek aan normen en fatsoen bij deze jongeren. Als bezorgde burger had ze snel door kunnen lopen. Maar ze deed het niet. Ze stond stil, ging tussen hen in zitten en gaf een kleine beetje liefde door. Hoe moeilijk kan zoiets makkelijk zijn?

Zo stonden er die ochtend meer mensen op. Een raadslid dat een fietsenplan had bedacht voor mensen in de bijstand. Iemand die meedraaide bij de voedselbank. De een na de ander vertelde over zijn of haar vijf broden en twee vissen. En terwijl ik naar de verhalen luisterde, dacht ik, dit is het. Dit is onze beweging. Dit is onze meet-up van mensen die opstaan, doen wat ze kunnen om hun geloof handen en voeten te geven

en hun naaste lief te hebben.

De kern van onze beweging

Als je mij vraagt: wat is de kern van dat hoopvolle realisme waar de ChristenUnie steeds over spreekt? Dan zou ik zou willen antwoorden: dít is de kern. Mensen die opstaan en doen wat ze kunnen. We zijn geen neezeggers, maar wel-doeners. Dat is de beweging waar wij onderdeel van uitmaken. Waar wij de stem van zijn in de politiek.

Ik zie het in Simone Kennedy, die voor vele vluchtelingen in Amersfoort een baken van hoop is en zich onvermoeibaar inzet voor onze mooie stad. Zeer terecht, Simone, dat je daarvoor door de Koning bent geridderd. Gefeliciteerd! We zijn trots dat je raadslid bent namens de ChristenUnie. En ik ben er trots op dat je in mijn eigen gemeente raadslid bent namens mij.

En ik zie het bij Open Doors, Jubilee Campaign en Stichting Hulp Vervolgde Christenen. Organisaties die iedere dag strijden tegen het onrecht van geloofsvervolging. Clubs die vechten voor godsdienstvrijheid. En vandaag komen we op voor Ahok, oud-gouverneur van Jakarta veroordeeld omdat hij als christen iets over de koran had gezegd. Groot onrecht waar we ons niet bij neer mogen leggen. Zet uw handtekening onder de petitie, doe wat u kunt voor deze man!

Verkiezingscampagne

Ik zag het ook in onze verkiezingscampagne. Nog nooit heb ik zoveel enthousiasme meegemaakt als in de maanden en de weken richting 15 maart. Zoveel mensen die opstonden om een bijdrage te leveren aan onze campagne. Een beweging van vrijwilligers, raadsleden en bestuurders. En ze kleurden de laatste zaterdag het land blauw.

Met een stoet trommelaars liep ik samen met Don Ceder door de Bijlmer. Een stukje biblebelt in Amsterdam. En iedereen daar kent Don en Don kent iedereen.

Samen met Stieneke van der Graaf liep ik mee met de fakkeltocht door Groningen, omdat we solidair zijn met Groningers die het gevoel hebben dat de rest van Nederland ze laat zakken. En dat moet stoppen.

Met Kees van der Elst zat ik in een volle zaal in Tholen en hadden we – samen met Peter van Dalen – een mooie avond.

En wat bijzonder hoe ons initiatief van 'Waardig ouder worden' samen met MAX en de ouderenbonden KBO-PCOB groeiende en brede politieke steun kreeg, van SP tot SGP, van CDA tot PVV en van ChristenUnie tot D66.

Wat is er veel gebeurd! Met als geweldig resultaat dat we 62.000 meer stemmen haalden. Dat tienduizenden mensen voor het eerst op de ChristenUnie stemden.

Dat onze prachtige fractie een sterker mandaat heeft gekregen om door te gaan. Dat we verrassende steun kregen, met heel veel mensen die nu voor het eerst op ons hebben gestemd. Het taboe is eraf! En heeft ook nog eens geleid tot honderden nieuwe leden. Wat. Enorm. Gaaf!

Opstaan

Mede dankzij al jullie bijdragen en aanmoedigingen vond ik zelf ook de vrijmoedigheid om op te staan. Op te staan voor onze idealen. Om vrijmoedig te spreken in al die debatten en media-optredens. Voor mij

was het slotdebat ook een hoogtepunt.

Ik stond tegenover Mark Rutte omdat ik wil dat Nederland niet langer een Europese degradatiekandidaat is als het gaat om klimaat en schone energie, maar dat we een koploper worden. Dat we beter gaan zorgen voor de schepping. Als er ergens een uitdaging is voor een nieuw kabinet, dan is het hier. Wij willen in één generatie van vervuilende energie naar schone energie. We willen af van het gas in Groningen. Wij willen niet langer sponsor zijn van Saoedi-Arabië, maar voortaan geven om Groningen. Dat is onze keus!

Ik stond tegenover Geert Wilders en heb daar onze vrijheid verdedigd. Wij genieten zelf van de vrijheid om te geloven en daarom gunnen we dat anderen ook. Hier en elders in de wereld! En nooit eerder heb ik zoveel reacties gekregen als op dat debat met Wilders. Omdat mensen voelden, ja, hier klopt het hart van christelijk-sociale politiek.

Dit was een campagne van ora et labora. Bid en werk. De mooiste momenten in de campagne waren misschien wel de gebedsbijeenkomsten. In de kapel van de Bergkerk in Amersfoort met elkaar bidden voor de toekomst van ons land, voor gerechtigheid en hoop. Wat was dat prachtig.

Het begin

En mensen: deze campagne was nog maar het begin. Ik voel en ik merk dat de samenleving behoefte heeft aan ons verhaal. Aan mensen die, net als de ochtendmensen in Rozenburg, opstaan. Politici die stap voor stap, ideaal voor ideaal, zich inzetten voor een hoopvolle toekomst van onze kinderen. Zich inzetten voor zorg voor de schepping. Voor een samenleving waarin elk leven waardevol is en waarin we omzien naar elkaar. Politici die opkomen voor vrijheid. Godsdienstvrijheid, onderwijsvrijheid.

Als ik iets heb gemerkt deze campagne dan is het dat deze vijf zetels niet ons plafond zijn. En hoezeer ik dat mensen buiten duidelijk wil maken, ik wil vooral dat u dat ook gaat geloven. Dat er nog zoveel meer mensen zijn die onze idealen een kans willen geven. Zoveel meer mensen die geloof een stem willen geven. Met groeiende steun kunnen we samen onze beweging en onze idealen groter maken. Ik ben er van overtuigd dat de ChristenUnie bij de volgende landelijke verkiezingen kan groeien naar zeven zetels en op termijn naar meer. Het potentieel is er. De idealen zijn er. Maart 2018 is de eerste kans om dat duidelijk te maken. En u heeft ons als Haagse politici dit jaar geholpen, volgend jaar gaan wij u helpen. En zo geven we samen geloof een stem!

Gemeenteraadsverkiezingen

Natuurlijk is een grotere fractie in Putten of Enschede, Middelburg of Leeuwarden geen doel op zichzelf. Groei bij de gemeenteraadsverkiezingen, die zetel die we in Amsterdam gaan halen, zeven zetels bij de volgende landelijke verkiezingen, we hebben het nodig omdat we daardoor nog meer het verschil kunnen maken. Omdat we zo nog meer zout en licht in Nederland kunnen zijn. Daarom zijn de gemeenteraadsverkiezingen zo belangrijk.

Een hoopvolle toekomst voor onze kinderen vraagt om lokale inzet. Gezinsvriendelijk beleid, het aanbod van opvoedingsondersteuning, ruimte aan vakmensen om jongeren de kneepjes van hun vak te leren. Inzet voor duurzaamheid, isolatie van huizen, lokale energie-coöperaties.

Ook een samenleving waarin iedereen meetelt begint in de dorpen en steden van ons land. 'Waardevol ouder worden' moet in iedere gemeente handen en voeten krijgen. Juist de lokale politiek kan zich sterk maken voor meer ruimte voor ondernemers om bijvoorbeeld mensen in dienst te nemen met een afstand

tot de arbeidsmarkt. Het vraagt om lokale kerken die in contact komen met de sociale wijkteams. Het vraagt om betere integratie van nieuwkomers, ook op het punten van waarden, normen en onze rechtsstaat.

En opkomen voor vrijheid moet ook lokaal gebeuren. Onderwijsvrijheid begint bij de school om de hoek en een gemeente die daar ruimte aan geeft.

En zo gaan we naar maart 2018, op hoop van zegen!

De komende periode

Voor ons ligt een nieuwe parlementaire periode, waarin ons land voor een belangrijke opgave staat. Of wij als ChristenUnie nu in de oppositie zitten of aanschuiven bij een onderhandeling: de komende tijd vraagt ook van ons de moed om op te staan en iets te doen.

Een volgend kabinet en de nieuwe Kamer zullen echt werk moeten maken van een ambitieus klimaatbeleid. Een belastinghervorming die ook gezinsvriendelijk is. Goed onderwijs.

We zullen ons inzetten voor een samenleving waarin we omzien naar elkaar, goed zorgen voor onze ouderen, waarin we werk gaan maken van de agenda 'Waardig ouder worden'. We gaan ons inzetten om tegenstellingen te verkleinen, tussen rijk en arm, tussen jong en oud, religieus en seculier.

We zullen ons inzetten voor een samenleving waarin we opkomen voor vrijheid, de vrijheid om te geloven, en voor veiligheid, hier en elders in de wereld. En daar hebben we een sterke Defensie voor nodig en dat vraagt om meer hulp aan mensen elders. Dat vraagt om een humanitair vluchtelingenbeleid. Dat zijn de uitdagingen.

Aan het begin van deze week, in Rozenburg, zag de politiek werkelijkheid er nog heel anders uit. Maandagavond zijn de besprekingen tussen VVD, D66, CDA en GroenLinks geklapt. De afgelopen week hebben we geprobeerd duidelijkheid te krijgen over die breuk. Het is duidelijk geworden dat er een punt staat achter de onderhandelingen van die partijen. Dat betekent dat de zoektocht naar een basis voor een nieuw kabinet weer open ligt. En die zoektocht blijkt buitengewoon ingewikkeld.

De afgelopen week heb ik heel wat over de pleinen van het Binnenhof gelopen. Microfoons onder mijn neus. Adviezen aan de informateur in de hand. Er wordt gebeld en overlegd. En soms leer je zomaar iets nieuws over de ChristenUnie. Bijvoorbeeld dat wij tegen de euro zouden zijn. Eerlijk gezegd was dat voor mijzelf nieuw. Maar als het de komende week niet tot gesprekken met ons zou komen, dan wel graag vanwege iets wat wij echt vinden en niet vanwege iets wat we niet vinden.

Uitdagingen

We staan als land voor grote uitdagingen. Die uitdagingen kunnen we alleen het hoofd bieden met een eeuwenoude Nederlandse traditie: samenwerken. Onze samenleving is groot geworden door samenwerking, ondanks grote verschillen. In ons land is het er altijd op aangekomen dat politieke partijen bereid zijn samen te werken over politieke kloven heen. Dat leidde er bij ons toe dat André Rouvoet in 2007 onderhandelde over deelname aan Balkenende-IV. Dat leidde er de afgelopen periode toe dat Arie Slob onderhandelde over akkoorden met Rutte-II. En dat leidt er nu toe dat wij bereid zijn om te praten.

Zeker in een tijd waarin steeds minder partijen bereid zijn om te praten. In een tijd van populisme heeft het politieke midden nog maar een paar kansen om te bewijzen dat ze wel kunnen samenwerken voor een beter land.

Ik herhaal vandaag wat ik eerder gezegd heb: wij zijn altijd bereid het gesprek aan te gaan. In alle openheid. Maar dan moeten we wel gewenst zijn. En zo niet, dan gaan we met hart en ziel in de oppositie aan onze idealen werken.

De inzet van onze partij is helder en duidelijk. U weet welk hart er achter onze politieke inzet klopt. Dat is de wens om geloof een stem te geven en recht te doen aan onze naasten. En of het coalitie of oppositie wordt, dat zal nooit veranderen!

Idealen

Beste mensen, ik ervaar een grote rust in al het politiek tumult.

Onze christelijk-sociale beweging staat of valt niet met een zetel meer of minder, met een plek aan een onderhandelingstafel of niet. Onze beweging is er een van mensen die opstaan. Opstaan voor een hoopvolle toekomst voor onze kinderen. Opstaan voor een samenleving waarin we omzien naar elkaar. Opstaan voor de vrijheid om te geloven en te zijn wie je bent.

Aan die idealen blijven we werken, hoe dan ook, waar dan ook. In Europa, in Den Haag, in de provincies, waterschappen, in de gemeenten, in de wijken en de straten. En straks bij de gemeenteraadsverkiezingen in 2018. In afhankelijkheid van God. Niet als neezeggers, maar als mensen die wel iets doen. Op hoop van zegen!